

НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО

МАРТИНЕНКО Оксана Василівна

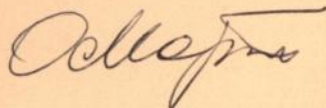
УДК 78.07-054.7 (477+437)

**МУЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ
У МІЖВОЄННІЙ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ
(ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ)**

17.00.03 – музичне мистецтво

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Київ – 2001

78
Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії української музики Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського Міністерства культури і мистецтв України.

Науковий керівник: доктор мистецтвознавства, професор
КОРНІЙ Лідія Пилипівна,
Національна музична академія України
імені П.І.Чайковського, професор кафедри
історії української музики.

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства
ПАРХОМЕНКО Лю Олександрівна
Інститут мистецтвознавства,
фольклористики та етнології імені
М.Т.Рильського НАН України; провідний
науковий співробітник відділу музикознавства;

кандидат мистецтвознавства, доцент
МАЛОЗЬОМОВА Олександра Іванівна
Національна музична академія України
імені П.І.Чайковського, доцент кафедри
історії музики етносів України та музичної
критики.

Провідна установа: Львівська державна музична академія України
імені М.Лисенка Міністерства культури і мистецтв
України, кафедра історії музики, м. Львів

Захист відбудеться "28" березня 2001 року о 17 год. на
засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.005.01 по захисту дисертацій на
здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства у Національній
музичній академії України імені П.І.Чайковського (01001, Київ – 1, вул.
Архітектора Городецького 1/3, 2-й поверх, ауд. 36.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної музичної
академії України імені П.І.Чайковського.

Автореферат розіслано "26" лютого 2001 р.

Вчений секретар спеціалізованої ради
кандидат мистецтвознавства

М. Коханик — І.М.КОХАНИК

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

В умовах нових історичних реалій останнього десятиліття ХХ ст. перед українознавством постала потреба концептуального переосмислення підходу до української національної культури, усвідомлення її цілісності, заповнення ніш та культурних прогалів, ліквідації розриву на материкову та діаспорну частини. Одним з найбільш пріоритетних у галузі гуманітарних досліджень став новий у нашій науці напрямок – діаспорознавство. Важлива складова частина діаспорознавства – вивчення української еміграції між двома світовими війнами, діяльність якої сучасні дослідники називають золотим віком української діаспори.* Цілий ряд наукових розробок, десятки окремих публікацій присвячено висвітленню діяльності емігрантів у тій чи іншій країні їх розселення: Австрії, Бельгії, Болгарії, Німеччині, Франції, Югославії, Чехословаччині, в країнах американського континенту. Явний пріоритет у дослідженнях надано Чехословаччині, оскільки тут завдяки підтримці уряду Т.Масарика зосередилися найкращі інтелектуальні сили української еміграції, а Прага стала одним з головних центрів українського культурного, наукового та суспільно-політичного життя, поряд з Харковом, Києвом і Львовом. Досі вивчалися переважно базові напрямки діяльності еміграції – політичний, науковий, освітньо-педагогічний. Однак наявні публікації ще не відтворюють усього багатого спектру функціонування української культури в інонаціональному середовищі. Необхідні подальші дослідження діяльності української еміграції в окремих галузях, серед них – і в музичній. Відсутність спеціальних студій, де б комплексно розглядалися різні напрямки музичної культури, що творилась українською еміграцією в Чехословаччині, й обумовила тему нашої дисертації.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю цілісного погляду на всю діяльність української еміграції, внесок музичних діячів у розвиток української культури як у Чехословаччині, так і в загальноукраїнському масштабі. Розкриття проблеми дисертації вимагало виявлення й опрацювання великого масиву джерельних матеріалів, тому джерелознавчий аспект у нашому дослідженні є пріоритетним.

Об'єктом дослідження є міжвоєнна українська еміграція як спільнота людей, що проявили себе в музичній діяльності на території Чехословаччини.**

* Поняття "українська діаспора" об'єднує українців, які проживають за межами України. У терміні "українська еміграція" наголошується на факті виїзду з України та тимчасовому перебуванні за кордоном. У наукових розробках саме цей термін вважається найбільш прийнятним для означення осіб, які опинилися за кордоном унаслідок поразки національно-визвольних змагань.

** Статус емігрантів поширювався й на їхню діяльність на українських землях Закарпаття, що входили тоді до складу ЧСР.

Терміном "еміграція" в дисертації означається вся сукупність людей українського походження, що з тих чи інших причин опинилися за кордоном. Оскільки у міжвоєнний період українці в своїй масі чітко ідентифікували себе в інонаціональному середовищі, жили активним організованим життям, тон якому задавала політична еміграція, таке застосування даного терміна стало загальноприйнятим і достатньо апробованим у науковій літературі. Ми включили також у коло дослідження й музикантів, які перебували в Чехословаччині на гастролях, позаяк їхня роль і завдання були тотожні й проходили в загальному контексті діяльності українців у Чехословаччині.

Предмет дослідження – музична діяльність української еміграції в Чехословаччині у міжвоєнний період з розкриттям її основного спрямування та специфіки. Дослідження охоплює 20-річний період масового перебування української еміграції на території Першої Чехословацької Республіки: 1919-1938 рр., а також, у зв'язку з наявністю матеріалів, роки Другої світової війни (1939-1943) в окупованому фашистами Чеському Протектораті.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана у відповідності з плановою темою наукової діяльності Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського "Українська музична культура в зарубіжжі".

Мета і завдання дослідження. Головна мета дисертації полягає у проведенні комплексного дослідження різнобічної музичної діяльності української міжвоєнної еміграції в Чехословаччині, оцінці значення її в загальноукраїнському культурному процесі, а також у сфері чесько-українських музичних взаємин. Здійснення цієї мети вимагає виконання наступних завдань:

- виявити й опрацювати різноманітні історичні та музичні джерела, які розкривають музичну діяльність української еміграції й зберігаються в архівах та бібліотеках України й Чехії, провести їх систематизацію та аналіз;
- встановити осередки, де розгорталася музична діяльність еміграції, специфіку діяльності цих осередків;
- визначити основних представників української музичної еміграції та створити біобібліографічний покажчик її персоналій;
- розкрити форми й особливості функціонування музично-виконавської діяльності еміграції, специфіку репертуару;
- висвітлити концепцію музичного навчально-виховного процесу в середовищі еміграції, дослідити рівень фахової музичної підготовки українських студентів у чеських та еміграційних навчальних закладах;

- проаналізувати проблематику музикознавчих досліджень і визначити внесок емігрантів в українське музикознавство;
- дослідити стильову специфіку творів українських композиторів, які писали у Празі, й значення їхньої творчості для розвитку українського музичного мистецтва в цілому;
- простежити чесько-українські музичні взаємовпливи, зокрема, резонанс здобутків української музичної еміграції в чеському середовищі;
- узагальнити результати діяльності української музичної еміграції, її здобутки та прорахунки в історичному й соціокультурному контекстах; встановити рівень ефективності, задіяності в загальнокультурному процесі, співвідношення намірів і результатів.

Методи дослідження. У дисертаційному дослідженні використано *історико-системний* методологічний принцип, який передбачає вивчення музичної діяльності української еміграції в тісному зв'язку з суспільно-історичним контекстом та відтворення цілісної картини цієї діяльності, різноманітної за напрямками, характером і формами. З цим принципом пов'язане й застосування в дослідженні *комплексного* підходу. Джерелознавчий аспект дослідження вимагав виявлення джерел, їх аналізу. При цьому враховувалась одна з вимог до джерелознавчих досліджень – охоплення якомога ширшого кола джерел (історичних, музичних). При розгляді музичної творчості використовувався *музично-стильовий* напрям досліджень.

Наукова новизна й практичне значення дослідження. Дисертація є першою спробою комплексного дослідження діяльності української музичної еміграції в Чехословаччині у міжвоєнний період, виконана на великому масиві архівних матеріалів, раніше недоступних. Встановлено персональний склад представників музичної еміграції, осередки їхньої діяльності. Розкрито специфіку музично-виконавської та освітньо-педагогічної діяльності еміграції. Віднайдено досі не введені в науковий обіг музикознавчі праці, простежено їх проблематику та виділено одну з найяскравіших постатей української еміграції – Федора Стешка, який зробив помітний внесок в українське музикознавство. Виявлено персоналії українських композиторів, які творили в Празі в міжвоєнний період, та написані ними твори; серед них – нові композиторські постаті й досі не відомі твори. Зроблено узагальнення щодо стильових особливостей творів українських композиторів, написаних у Празі. У дисертації дається оцінка внеску емігрантів у музичну ділянку української культури в контексті як розвитку українського музичного мистецтва, так і діяльності української еміграції в цілому. Встановлено тісні українсько-чеські музичні взаємозв'язки.

Основні положення і висновки дисертації, зібрані та опрацьовані автором матеріали можуть бути використані для подальшого дослідження проблем розвитку нашої культури за межами України. Праця буде корисною для фахівців з історії української музики, а також для викладачів і студентів, що вивчають відповідну дисципліну. Результати дослідження можна застосувати при підготовці узагальнюючих праць з історії української музики та українсько-чеських музичних взаємин.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації викладені автором у доповідях на Міжнародній конференції "Російська, українська і білоруська еміграція в Чехословаччині між двома світовими війнами. Результати і перспективи проведених досліджень. Фонди Слов'янської бібліотеки і празьких архівів" (Прага, 1995), конференції Українського товариства по вивченню XVIII ст. (Київ, 1994), Березневій сесії Наукового товариства ім. Т.Шевченка (1998). Дисертація обговорена та рекомендована до захисту на засіданні кафедри історії української музики Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського (2000).

Публікації. Результати дослідження опубліковані в чотирьох наукових збірниках, матеріалах міжнародної наукової конференції, трьох періодичних виданнях.

Структура роботи. Робота складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, чотирнадцяти додатків. Обсяг тексту дисертації – 310 сторінок (з них 174 сторінки основного тексту). Список використаних джерел і літератури складається з 525 позицій. У вигляді окремої частини подано 11 додатків обсягом 96 сторінок: довідкові покажчики про музичні колективи, товариства, установи, їх структуру, репертуар, особовий склад та ін.; перелік музикознавчих праць та композиторських творів, а також біобібліографічний покажчик персоналії.

Стан наукової розробки проблеми. Хоч діяльність української музичної еміграції в Чехословаччині у міжвоєнний період ще не була об'єктом спеціального комплексного дослідження, проте окремі аспекти цієї діяльності висвітлювалися в загальнокультурологічних працях, що стосувалися української еміграції в Чехословаччині, та в деяких музикознавчих публікаціях.

Цінний фактологічний матеріал подають деякі історіографічні праці культурологічного характеру, написані в довоєнний період. Найбільш значною є монографія С.Наріжного "Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами", яка вважається першою спробою узагальнення науково-освітньої та культурницької діяльності міжвоєнної еміграції. Деякий фактологічний матеріал, важливий для нашого дослідження, подають й інші друковані джерела: монографія І.Мірного

"Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова", публікації Я.Яреми, М.Терлецького (про діяльність еміграції в таборах для інтернованих українців), Е.Чабаненко, Ю.Шерегія (з музичного життя на Закарпатті) та ін.

Серед музикознавчих публікацій найбільшу групу становлять статті, присвячені окремим постатям еміграції. Після війни на сторінках діаспорних видань було вміщено стислі творчі портрети П.Россіневич-Щуровської (О.Костюк), З.Лиська (В.Леник), Ф.Якименка (З.Лисько). Окремими виданнями вийшли об'ємніша стаття П.Маценка "Якименко Федір Степанович" і збірник "Павло Маценка (музиколог, композитор і громадський діяч)". На особливу увагу заслуговує публікація І.Соневичького "Композиторська спадщина Нестора Нижанківського", створена на основі багаторічної пошукової роботи.

У радянських виданнях, у серії творчих портретів українських композиторів певною мірою висвітлений празький період творчості М.Колесси (О.Паламарчук), В.Сімовича (А.Терещенко), В.Барвінського (С.Павлишин), Н.Нижанківського (Ю.Булка). З ідеологічних причин інформація про перебування цих композиторів у Празі була дуже обмеженою, базувалася на аналізі, доступних на той час музичних творів. У сучасному українському музикознавстві увага до здобутків української еміграції, що стала можливою лише з початком 1990-х рр., проявилася на перших порах у публікаціях джерелознавчого та мемуарного характеру, а також в окремих передруках з діаспорних видань. Згодом з'являються публікації (О.Кушнірук, Н.Кашкадамової, В.Сивохіпа, Р.Стельмащука, С.Павлишин, Я.Якуб'яка, Ю.Булки, Л.Кияновської, О.Козаренка та ін.), в яких оцінка творчої діяльності окремих постатей музичної еміграції, насамперед представників "празької школи", дається з урахуванням політичної ситуації та основних естетично-стильових тенденцій міжвоєнного періоду.

Окремі аспекти музичної діяльності української еміграції в Празі порушуються в монографії М.Черепанина "Музична культура Галичини" (К., 1998) та кандидатській дисертації Н.Костюк "Музична культура Західної України 20-30-х років ХХ століття: ідеї поступу і розвиток національних традицій." У короткому підрозділі монографії М.Черепанина подано розрізнені факти про виконавську діяльність, картина ж музично-виконавського життя української еміграції не відтворена навіть у загальних рисах. Н.Костюк, лише епізодично звертаючись до ділянки музичного виконавства, зосередила свою увагу на освітній діяльності еміграції. В її роботі також дається певна оцінка музикознавчим дослідженням емігрантів, вихідців зі Східної України Ф.Шешка і П.Маценка. У статті В.Шульгіної "Ф.Якименко. Празький період життя і творчості (за матеріалами архівних фондів)"

коротко окреслено перебування у Празі цього композитора. У нещодавно виданій публікації пражської дослідниці Т.Беднаржової "Федір Штешко – український вчений-педагог, музиколог-теоретик" зібрано наукові розвідки Штешка, вміщені у довоєнних виданнях, та окремі джерельні матеріали, які стосуються цієї постаті. Т.Беднаржова подає лише короткі анотації до наукового доробку музикознавця і його оточення, наголошуючи, що спадщина Штешка ще чекає своїх дослідників.

Таким чином, у вищенаведених працях розглядалися окремі питання, пов'язані з діяльністю української музичної еміграції. Наше дослідження – перша спроба розглянути цю діяльність всебічно і комплексно, використавши для цього широку джерельну базу.

Джерельну базу дослідження становлять насамперед архівні матеріали. Нами опрацьовано об'ємний масив різноманітних за характером документів: особові справи, автобіографії емігрантів, навчальні плани і протоколи засідань навчальних закладів, статuti, звіти діяльності установ та організацій, рукописи музикознавчих праць, листування, спогади, рецензії, програми концертів, фотоматеріали тощо. Переважна більшість інформації, яку подають архівні джерела, вперше вводиться в науковий обіг.

Найбільша колекція документів, що стосується діяльності еміграції в Чехословаччині, міститься у сховищах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління у Києві. Матеріали, які мають відношення до теми нашої дисертації, виявлено в таких фондах: "Колекція документальних матеріалів українських націоналістичних емігрантських установ, організацій та осіб" (ф.4465), "Український Вільний Університет" (ф.3959), "Український Високий Педагогічний Інститут ім. М.Драгоманова" (ф.3972), "Український Академічний Хор у Празі" (ф.4357), "Український академічний співочий гурток "Трембіта" в Празі" (ф.4358), "Українська драматична студія в Празі" (ф.4391), "Українська республіканська капела Української Народної Республіки" (ф.3965), "Український військовий табір у м.Йозефові" (ф.3521), "Команда Української бригади в Німецькiм Яблоннім" (ф.3520), "Дмитро Антонович" (ф.3956), "Юрій Гасвський" (ф.3868).

Київську колекцію доповнюють документи Центрального державного архіву Чеської Республіки в Празі, які зберігаються у фондах "Український музей" (UM), "Міністерство закордонних справ. Російська допоміжна акція" (MPV/RPA) і "Українські та російські еміграційні суспільні організації" (RUESO). Значну наукову вартість мають матеріали, що містяться в Архіві Академії Наук Чеської Республіки, серед документів фонду "Слов'янський Інститут". У дисертації були використані також матеріали відділу рукописів Наукової бібліотеки ім. В.Стефаніка у Львові, які містяться у таких фондах: "Окремі надходження" (ф.9), "Я.Ярославенко" (ф.146), "Консерваторія"

(ф.171), "Є.Якубович" (ф.163), "Редакція Української Загальної Енциклопедії" (ф.252). Окремі доповнюючі документи зберігаються у фондах Центрального державного історичного архіву України у Львові: "Редакція УЗЕ" (ф.328), "І.Бучко" (ф.852) та в бібліотечі цього архіву (Колекція листівок, афіш).

Поряд з опрацюванням матеріалів та документів архівів, робилися пошуки публікацій представників української музичної еміграції в Чехословаччині. З цією метою було вивчено фонди Слов'янської бібліотеки у Празі, Львівської наукової бібліотеки ім. В.Стефаника, бібліотек Львівської державної музичної академії ім. М.Лисенка, Львівського національного університету ім. І.Франка, архівних бібліотек ЦДАВО України та ЦДІА України у Львові. Чималу частину опрацьованих джерел становлять матеріали українських газет і журналів, які виходили в період між двома світовими війнами в Чехословаччині, Польщі, на західноукраїнських землях. Було використано також широкий корпус різних довідково-біографічних видань. Деяка інформація взята з публікацій, тематично не пов'язаних з нашим дослідженням.

Проводилися пошуки творів українських композиторів, які були написані в Чехословаччині. З цією метою вивчалися фонди різних архівів, бібліотек, приватних колекцій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обгрунтовано актуальність теми, визначено хронологічні рамки, об'єкт та предмет дослідження, сформульовано мету і завдання, розкрито наукову новизну дисертації та її практичне значення, проаналізовано рівень висвітлення досліджуваної проблеми в публікаціях, зроблено огляд використаних у праці архівних джерел.

Розділ 1 – "Українська міжвоєнна еміграція в Чехословаччині (соціально-історичні орієнтири)". У розділі розкриваються історичні передумови виникнення української еміграції в Чехословаччині, а також причини її великого зосередження (понад 25 тисяч) саме в цій країні. Масовому переїзду української еміграції до ЧСР сприяла політика чехословацького уряду, яка на державному рівні підтримувала емігрантів з Росії та України. У дисертації розглядаються особливості політичного курсу Т.Масарика щодо еміграції та його заходу, відомого під назвою "Російська допоміжна акція". Вирішальну ж роль в утворенні української еміграції відіграв національно-політичний чинник. Українська еміграція виникла внаслідок поразки національно-визвольних змагань і її основу становила інтелігенція – провідна суспільна верства національно-визвольного руху. Незважаючи на різні труднощі життя емігрантів, Прага стала важливим осередком розвитку української культури.

Діяльність української еміграції в Чехословаччині протягом майже 27-річного періоду була неоднаковою; простежуються етапи її становлення, розквіту та згорання. Розгляд цієї діяльності в історичному та культурологічному аспектах дав можливість виділити чотири етапи, кожен з яких мав іманентну специфіку. Перший етап (1918-1921) окреслений перебуванням понад 10 тисяч емігрантів у таборах для інтернованих українців, адаптації до свого нового становища; другий етап (1921-1929) – час організації, розквіту і початку згорання чеським урядом "Російської допоміжної акції"; третій етап (1929-1939) позначений глобальними кризовими явищами (виникнення тоталітарних режимів, світова економічна криза), які вплинули на зміну політики чехословацького уряду щодо української еміграції; четвертий етап – роки Другої світової війни (1939-1945), поступове згорання діяльності української еміграції і переміщення її далі на захід.

Розділ 2 – "Музичне життя в умовах еміграції: етапи становлення та розвитку". Становлення й розвиток музичного життя, в якому брала участь українська еміграція, в дисертації розглядається відповідно до окреслених чотирьох етапів її діяльності. Виділено осередки функціонування музично-виконавської діяльності (в таборах для інтернованих українців, осередки емігрантів на Закарпатті та в Празі). Значний вплив на музичне життя української еміграції мали гастролі в ЧСР Української Республіканської Капели. У дисертації розглядається історія створення капели, її триумфальні виступи в Празі, значний резонанс цих виступів у чеських музичних колах, захоплення співом капели, її диригентом О.Кошицем та українським хоровим репертуаром. Гастролі УРК зробили справжній переворот у ставленні багатьох чехів до України. Дослідження показало, що після розпаду капели в Чехословаччині опинилася майже половина її складу, і ці члени капели брали активну участь у музичному житті української еміграції.

Початковий етап організації музичного життя в середовищі української еміграції пов'язаний з перебуванням емігрантів у таборах для інтернованих українців. У процесі дослідження виявлено, що в таборах діяли співацько-музичні секції, до складу яких входило чимало хорових колективів, інструментальні ансамблі, музично-театральні гуртки. У дисертації розглядається специфіка їхньої діяльності, подається інформація про виконання опер та інших творів українських композиторів. Активна музично-виконавська діяльність стала одним з найважливіших чинників адаптації еміграції до нового середовища. Відомості про успішні виступи виконавських сил табірних емігрантів не лише перед українською, але й чеською публікою засвідчують їх належний художній рівень.

Подальше музичне життя еміграції зосередилося навколо двох основних центрів: Ужгорода і Праги. Найактивніша роль у цій діяльності

належала численним музично-театральним товариствам і колективам, хоча тією чи іншою мірою до неї була залучена переважна більшість еміграційних установ, організацій, товариств. Виявлено різноманітні форми музично-виконавської діяльності (сольні й ансамблеві виступи вокалістів та інструменталістів, музично-театральні постановки та ін.), однак питома вага хорового виконавства явно переважала. Поряд з організацією музичного життя в середовищі еміграції, українські музиканти виступали на оперних та концертних сценах Чехословаччини, брали участь у хорових з'їздах, радіопередачах, у запису пісень на грамплатівки. Внесок емігрантів у становлення й розвиток хорового та музично-театрального виконавства на Закарпатті став одним з найважливіших чинників культурно-національного відродження цього регіону. У Празі найактивнішим репрезентантом музичного виконавства у 1921-1923 рр. був Український Академічний Хор. На 1923-1924 рр. припадає успішна діяльність В.Ємця та створеної ним капели бандуристів. З 1924 р. розпочав плідну роботу з організації концертів музично-педагогічний відділ Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М.Драгоманова (далі – УВПІ), який об'єднував музично-виконавські сили еміграції до початку 1930-х рр. У наступні роки інтенсивність музичного життя емігрантів значно скоротилася. Водночас помітнішими стають прояви інтегрування українських музикантів у музичне життя чеського суспільства: участь у фестивалі чеських хорових колективів, входження до їх організаційної структури, виступи солістів у складі чехословацьких оперних труп тощо. Активна організація емігрантами концертно-театральних імпрез відновилася, хоч і короткочасно, у 1941-1943 рр.

Основною рушійною силою в організації музичного життя української еміграції стали бандурист В.Ємець, піаністка С.Дністрянська, режисери М.Садовський, М.Аркас, Я.Барнич, а також чимало колишніх членів Української Республіканської Капели, які після її розпаду залишилися в Чехословаччині (П.Щуровська-Россіневич, О.Приходько, М.Рошадівський, Д.Левитський, подружжя Дяченків, брати Самойловичі та ін.). В урочистостях, концертах активну участь брали українські музиканти, які приїжджали сюди на гастролі (серед виявлених нами понад 20 імен відомих виконавців – М.Менциньський, Ю.Голинський, Л.Колесса, М.Сокіл, О.Любич-Парахоняк, Д.Каранович-Гординська, Т.Шухевич).

Виявлені напрямки музично-виконавської діяльності, тематика концертів, їх репертуар показали, що завдяки цій діяльності в Чехословаччині звучала українська музика – від фольклору до різних жанрів професійного музичного мистецтва: як творів XVIII-XIX ст., так і сучасних (серед них – твори радянських композиторів П.Сениці, Л.Ревуцького, В.Косенка, Ю.Мейтуса). В умовах еміграції репертуар значною мірою формувався з тих

традиційних творів українських композиторів, що часто виконувались як у Радянській Україні, так і в Галичині. Поряд з цим, дедалі виразніше стали проявлятися специфічні риси, найбільш помітними серед яких є залучення нових творів українських композиторів, написаних в еміграції, та увага до чехословацької музики.

Музично-виконавська діяльність українців у Чехословаччині відзначалася помітним інтегруванням у суспільно-культурне життя цієї країни. Успішні виступи українських музикантів сприяли підвищенню авторитету України, пожвавили інтерес до її культури. Особливий резонанс мали виступи хорових колективів, кращі з яких викликали не лише захоплення, а й прагнення до наслідування.

Розділ 3 – "Досягнення й особливості музичної освітньо-педагогічної діяльності". Дослідження цього напрямку діяльності еміграції показало, що музичну освіту українські студенти здобували в таких навчальних закладах: Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова (музично-педагогічний відділ), Український Вільний Університет, Празька консерваторія, Карловий університет. Кількість студентів, які відвідували лекції музичного спрямування, перевищувала, за нашими підрахунками, 160 осіб. Найбільше дипломованих музикантів вийшло зі стін Празької консерваторії. На основі захисту дисертацій з музикознавства 8 осіб отримали наукові звання: Д.Равич, А.Яковенко, С.Масляк, П.Маценко – в УВПІ, З.Лисько і С.Туркевич-Лісовська – в УВУ, Ф.Шешко і Є.Цегельський – у Карловому університеті.

Як вдалося встановити, 38 українських музикантів навчалися у Празькій консерваторії, де мали можливість одержати високу фахову освіту. Серед студіюючих кількість вихідців з Галичини та Східної України приблизно однакова. Час навчання переважної більшості студентів (дві третини) припадає на 1920-і рр. Вищу школу майстерності при консерваторії закінчило 11 осіб. Найкращі з випускників консерваторії стали відомими діячами (Д.Герасимович, М.Колесса, Д.Левитський, З.Лисько, Н.Нижанківський, О.Руснак, Р.Савицький, І.Синенька-Іваницька, Р.Сімович, С.Туркевич-Лісовська та ін.). Їхні потенційні творчі можливості ще в роки навчання були високо оцінені не лише співвітчизниками, але й празькою критикою. Під час перебування в Празі музиканти брали активну участь у культурному житті української еміграції як виконавці, керівники музичних колективів, організатори концертних імпрез, викладачі музичних дисциплін. Зі свого боку, еміграція надавала цим студентам матеріальну підтримку.

Музичний напрямок, представлений у структурі навчально-виховного процесу освітніх закладів української еміграції на всіх рівнях – від дошкільного виховання до вищої освіти – найбільш повно проявився в роботі

музично-педагогічного відділу УВП. У дисертації подано інформацію про педагогічний склад закладу, про предмети, які там викладались, і зроблено узагальнення щодо концепції навчально-виховного процесу. З 23 викладачів музичних предметів в еміграційних навчальних установах більше половини – 14 осіб – працювали в цьому вузі. Тут згуртувався колектив високоосвічених педагогів та науковців (Ф.Якименко, Ф.Шешко, З.Лисько, Н.Нижанківський, Л.Ліндфос, Н.Дяченко-Гордаш, Д.Левитський, П.Щуровська-Россіневич, В.Березовська та ін.). В УВП викладали також відомі чеські педагоги (О.Шін, Й.Гуттер, А.Кадержабек, З.Неєдли), які відіграли значну роль у підготовці українських музичних кадрів.

За статутом, основним завданням музично-педагогічного відділу була підготовка середньо-шкільних вчителів музики й співу. Дослідження показали, що основна маса студентів навчалася тут з метою одержання музично-педагогічної спеціальності як додаткової. Проте чимало з них під час і після закінчення навчання активно проявили себе в музичній ділянці нашої культури (насамперед у Галичині). Поряд з цим, для цілого ряду відомих згодом українських музикантів відділ став своєрідним трампліном для подальшого фахового вишколу в Празькій консерваторії. Концепція навчально-виховного процесу музично-педагогічного відділу надавала можливість одержати фахову підготовку з основних музичних спеціальностей. У своїй діяльності відділ використовував досвід школи М.Лисенка та продовжував його традиції. Акцентуючи свою увагу на українській проблематиці, викладачі відділу також ознайомлювали студентів з досягненнями світової музикознавчої науки.

Музично-педагогічний відділ УВП став справжнім центром музичного життя української еміграції в Празі. Викладачі відділу входили до академічного персоналу інших освітніх еміграційних установ, а також чеських навчальних закладів. Відділ створював середовище, в якому виховувалися саме національні музично-педагогічні кадри, активно займаючись, поряд з виключно навчальними завданнями, концертно-виконавською і науковою діяльністю. Крім студентів інституту, десятки українських музикантів, що навчалися тоді в чеських музичних закладах, тією чи іншою мірою були пов'язані з музично-педагогічним відділом, діяльність якого наповнювала національним змістом високу фахову освіту, набуту молодими українцями у чеських школах.

Розділ 4 – "Основні напрямки та проблематика музикознавчої діяльності". Музикознавча діяльність відзначалася виразною національною спрямованістю та активною увагою саме до тих питань, висвітлення яких було небажане в Радянській Україні (насамперед церковної музики). Встановлено, що музикознавча продукція української еміграції, авторами якої

були понад 30 осіб, здебільшого опублікована, причому в довоєнний період, переважно на сторінках львівських періодичних видань. Аналіз музикознавчих праць дає підстави констатувати вагомі здобутки музикознавчої галузі, які реалізувалися в різних напрямках: 1) Здійснювався джерелознавчий та музично-текстологічний аналіз найважливіших нотних пам'яток української церковної музики (підготовка Ф.Шешком до видання "Благовіщенського кондакаря" (XII ст.), детальний опис нотолінійного Ірмолою, здійснений П.Маценком та ін.; перші спроби аналізу піснеспівів давньоукраїнської монодії (у дисертації П.Маценка, публікаціях Ф.Шешка). 2) Розпочато виявлення і класифікацію відомостей, які стосуються української музики, в зарубіжних писемних джерелах (серія статей Ф.Шешка з історії української музики XVII-XVIII ст. та ін.). 3) Здійснено спеціальні дослідження з питань чесько-українських музичних взаємин (дисертації Ф.Шешка та Є.Цегельського). 4) Висвітлено роль українських компонентів в окремих творах українських, російських і чеських композиторів (дисертації С.Туркевич-Лісовської, З.Лиська, А.Яковенка та ін.). 5) Здійснено спроби створення концепції історії української музики (нариси історії української музики Ф.Шешка і Д.Антоновича). 6) Зроблено внесок в українську музичну біографістику (понад 20 наукових розвідок і статей-спогадів присвячено дослідженню життя і творчості українських та пов'язаних з українською культурою зарубіжних діячів). 7) Проведено значну роботу по укладанню біобібліографічних довідників, причому, не лише з української, а й чеської музики, а також з музики інших слов'янських народів (робота Ф.Шешка в Архіві Слов'янської музики при Слов'янському інституті в Празі). 8) Унаслідок творчої співпраці української еміграції з галицькими та чеськими музичними колами відбувався взаємообмін інформаціями та популяризувалися здобутки українського музикознавства в Західній Європі.

Авторами заміток, статей, наукових розвідок були переважно особи, які значно більше проявили себе в інших сферах музичної культури: це насамперед композитори З.Лисько, С.Туркевич-Лісовська, Н.Нижанківський, В.Барвінський, Ф.Якименко, а також виконавці Н.Дяченко-Гордаш, В.Ємець, М.Рошчаківський. З випускників УВН, які здобули науковий ступінь доктора музично-педагогічних наук, лише П.Маценко продовжував займатися музикознавчою діяльністю. На музичні теми писали мистецтвознавець Д.Антонович, педагоги В.Андрієвський та С.Русова, медик Л.Кобилянський, священник Ф.Сташинський, археолог В.Щербаківський та ін.

Найвидатнішою особою в галузі музикознавства серед емігрантів був Ф.Шешко. Його наукові здобутки становлять найвагомішу частину музикознавчої галузі. Праці Шешка не втратили своєї наукової вартості й нині. Добре обізнаний із західноєвропейською музикознавчою літературою, він

орієнтувався на європейські зразки. Він перший з українських музикознавців почав займатися проблемами музичного джерелознавства, досліджувати найдавніші пам'ятки історії української музики. Ф.Шешко належить до тих дослідників, які закладали фундамент українського історичного музикознавства. Діяльність Ф.Шешка дістала визнання як в українських, так і в зарубіжних наукових колах, насамперед чеських. Результати зусиль дослідника над створенням довідкової біобібліографічної бази із слов'янської музики не мали аналогів у тодішньому музикознавстві слов'янських країн. Заслугою музикознавця є введення ним джерел з української музичної культури в західноєвропейський науковий обіг, залучення до співпраці зарубіжних дослідників. Ознайомлення з доробком Ф.Шешка дає підстави вважати його визначною постаттю в українському музикознавстві.

Розділ 5 – "Працький період" у творчості українських композиторів (джерелознавча характеристика творчості та її стильові орієнтири)". Проведене дослідження засвідчило активну й успішну творчу діяльність українських композиторів в умовах еміграції, хоч їхній доробок далеко не рівнозначний як за кількістю, так і за мистецьким рівнем. Нами виявлено відомості про понад 100 композицій різноманітних жанрів і форм, авторами яких було 17 осіб. Частина творів опублікована (35 композицій, з них 22 – у міжвоєнний період), інші й досі зберігаються в рукописах, а про деякі є тільки згадки. Встановлено, що майже всі ці твори були озвучені в умовах еміграції.

Найвагоміші творчі здобутки в "працький період" мали молоді галичани (М.Колесса, Н.Нижанківський, Р.Сімович, З.Лисько, С.Туркевич-Лісовська). Вони навчалися композиції у Працькій консерваторії у видатних чеських музикантів В.Новака, Й.Сука, О.Шіна. Вагому роль у творчому становленні українських композиторів відіграла також сама атмосфера Праги як одного з культурних центрів Європи. Музиканти мали можливість ознайомитися з найкращими зразками класичної та новинками сучасної музики у виконанні численних чеських колективів, фаховий рівень яких був традиційно високим. У кожного з них сформувалась індивідуальна манера письма, проте роки навчання в чеській столиці, впливи культурного середовища об'єднують їх у групу, яку прийнято називати "працькою школою".

Існуючі наукові розробки, а також наші спостереження над творчістю цих композиторів засвідчили наявність у ній широкого спектру європейських стилів кінця XIX – початку XX ст. (імпресіонізм, романтизм, неокласицизм, неоромантизм, експресіонізм, неофольклоризм). Представлені у творах "пражан" на рівні естетичних орієнтацій, тенденцій чи навіть лише окремих елементів цих стилів, вони відзначаються різноманітністю індивідуальних трансформацій відповідно до конкретного задуму, хоча в кожного

помітні стильові пріоритети. Спільним для них було прагнення у творчості до національної увиразненості. У цих композиторів простежуються схожі стадії індивідуального стилеформування: I стадія – звернення до українського фольклору при мінімальних виявах неотенденцій, II стадія – посилені стильові пошуки, експерименти, певна дистанційність від фольклорних джерел, III стадія – створення індивідуального стилю, в якому синтезуються національно-фольклорні компоненти з новаційними виразовими засобами. Віднайдені джерельні матеріали свідчать, що їхня творча продукція викликала в Празі не лише зацікавлення, а й захоплення. Столична критика високо оцінювала твори українських композиторів, наголошуючи на їх майстерності й національній самобутності.

Деякі роки перебував у Празі Ф.Якименко, який потрапив сюди вже сформованим композитором. Дослідники вказують, що музична мова цього композитора перед еміграцією відзначалася поверненням до романтичного мислення, збагаченням проте набутих виразовими засобами попереднього періоду "чистого імпресіонізму" (О.Кушнірук). Аналіз творів Ф.Якименка, написаних у Празі, вказує на наявність тієї ж стильової орієнтації. У проаналізованих нами творах інших українських композиторів, що перебували у міжвоєнній Чехословаччині, не простежуються нові стильові тенденції їхньої музичної мови. З них найбільш цікавими вважаємо композиції В.Балтаровича. Менш відомою є творчість М.Аркаса і М.Роцахівського, композиції яких мали популярність у середовищі еміграції. Виявлені прізвиська деяких композиторів, твори яких поки що не віднайдені і вимагають подальших пошуків (М.Гнідий, С.Масляк, Б.П'юрко, Д.Равич та ін.). Серед них виділяється постать Григорія Дяченка, учня професора Празької консерваторії Й.Сука. Джерельні матеріали дають підстави вважати, що він був непересічним композитором.

Дослідження показали, що композитори брали активну участь у діяльності української еміграції. Контакти з еміграцією позначилися безпосередньо й на їхній творчій продукції, оскільки чимало композицій було розраховано для виконання силами і в середовищі емігрантів. Успішна виконавська діяльність українців стимулювала творчу активність не лише фахових композиторів, але й аматорів.

ВИСНОВКИ

Комплексне дослідження музичної діяльності української еміграції у міжвоєнній Чехословаччині на широкому джерельному матеріалі показало, що вона була інтенсивною та багатогранною і яскраво проявилася в музично-виконавському, освітньо-педагогічному, музикознавчому та композиторському напрямках. Значна частина еміграції (за нашим

дослідженням, понад сто осіб) активно проявила себе в музичній діяльності. Серед них були видатні музиканти – виконавці, педагоги, музикознавці, композитори. Спрямовуючи свою діяльність на збереження та розвиток української музичної культури, вони в умовах еміграції реалізовували українську національну ідею.

Еміграція створила українську музичну атмосферу в Чехословаччині. Виконувався український фольклор, професійна музика різних історичних періодів, твори сучасних композиторів, написані в Україні та Чехословаччині. Ця українська музична атмосфера була тією духовною аурою, що поряд з іншими чинниками сприяла збереженню українцями національної ідентичності в умовах еміграції. Потужна національна спрямованість простежується і в інших ділянках музичної діяльності української еміграції (в музичній освіті, музикознавстві, композиторській творчості).

Навчання в чеських музикантів, а також чеське середовище мали значний вплив на музичну діяльність української еміграції. Це позначилося на виконавській справі, на створенні концепції навчально-виховного процесу, на розвиткові музикознавства, на композиторській творчості з проявом у ній новітніх стилевих тенденцій. У Чехословаччині українські митці мали змогу знайомитись із здобутками світової культури. У "празький період" виникли музикознавчі праці, перш за все Ф.Штешка, які не втратили своєї значущості і в наш час; були написані оригінальні й високохудожні композиторські твори, що належать до найкращих у творчості М.Колесси, Н.Нижанківського, З.Ліська, Р.Сімовича і є вагомим здобутком української музичної культури.

Доробок українських "празжан" став помітним внеском у загальноукраїнську музичну культуру. Їхня діяльність мала вплив на розвиток української музичної культури в Галицькій Україні. Тісна співпраця українських музикознавців еміграції з галицькими дослідниками, публікації на сторінках львівських музичних видань наукових розробок, здійснених в еміграції, суттєво вплинули на розвиток української музикознавчої думки в Галичині. Виховані в еміграції в чеських та українських навчальних закладах музичні кадри працювали в Галичині, на Закарпатті й переносили туди набуті знання та досвід. Представники "празької школи" у Львові створили сутність СУПРОМу (Союзу Українських Професійних Музик).

Українські музиканти зробили певний внесок і в розвиток чеської музичної культури. Вони брали участь у чеських оперних виставах, концертах, хоровах з'їздах тощо. Помітною була роль українців у розвитку чеського хорового виконавства, у створенні чеськими вченими музичної біобібліографії. У свою чергу, чимало відомих діячів Чехословаччини ставали прихильниками української культури, її популяризаторами, сприяли реалізації

творчих зусиль емігрантів. Десятки чеських музикантів-солістів, ряд музичних колективів були задіяні в музично-виконавській діяльності еміграції, в еміграційних навчальних закладах працювали професори пражських вузів, до української тематики зверталися музикознавці, композитори.

Попри помітну резонансність здобутків української музичної еміграції, потенціал її не реалізувався повною мірою. Проблеми, що супроводжували еміграцію впродовж усього часу її перебування в Чехословаччині, позначились і на музичній діяльності. Так, із понад 160 українських студентів, які здобували в Празі музичну освіту, диплом отримали не більше 50 осіб; незавершеними залишилися деякі проекти з музикознавчої ділянки (насамперед, публікація "Благовіщенського кондакаря"); із понад 100 музичних творів у міжвоєнний період були опубліковані лише 22. Частина доробку емігрантів втрачена або ж потребує подальших пошуків. Вимушена відірваність від загальноукраїнських культурних процесів, що дедалі посилювалася, на довгі роки ізолювала чимало зробленого в еміграції. Проте в цілому успіхи музичної діяльності української еміграції вражаючі. Значною мірою саме завдяки цій діяльності еміграція зуміла зберегти себе як організована спільнота. Мова музичного мистецтва полегшувала адаптацію до інокультурного середовища, активно сприяла міжнаціональним контактам, зміцненню взаєморозуміння, стала важливим консолідаційним чинником, гарантом збереження, поширення і розвитку української культури в умовах еміграції.

Результати нашого дослідження показали перспективність виділення проблем функціонування української музичної культури в зарубіжжі в окрему складову частину музикознавства – музичне діаспорознавство, що, з одного боку, передбачає врахування специфіки існування музичної культури в інонаціональному середовищі, з другого – залучає їх до широкого кола досліджень з українського діаспорознавства та міжнаціональних зв'язків. Дослідження музичної діяльності української еміграції в Чехословаччині дає можливість більш об'єктивно й цілісно відтворити процеси розвитку української музичної культури 20-30-х років ХХ ст.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Організація музично-виконавської діяльності української еміграції в Чехословаччині (1920-1940) // Музичне виконавство. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського. – Вип.3. – Київ, 1999. – С.171-179.

2. Українська музична еміграція міжвоєнного періоду в Чехословаччині // Наукові записки ТДПУ ім. В.Гнатюка. – Серія: Музичне мистецтво. – Вип.3 (4). – Тернопіль, 2000. – С.27-34.

3. Документи і матеріали про діяльність української музичної еміграції міжвоєнного періоду в Чехословаччині у фондах празьких архівів // Повернення культурного надбання України: проблеми, завдання, перспективи. Матеріали музичної спадщини. – Київ, 1999. – Вип. 13. – С. 95-103.

4. Організація музичної освіти українською еміграцією у міжвоєнній Чехословаччині // Проблеми сучасного мистецтва та культури. – Харків: Видавництво "Каравела", 2000. – С. 156-161.

5. Українська музична освіта в Чехії. Музично-педагогічний відділ УВП і ім. М. Драгоманова // Український світ. – № 4-6. – Київ, 1998. – С. 30-31.

6. Кобзар у фраку // Пам'ятки України, 1995. – № 1. – С. 54.

7. Украинская музыкальная эмиграция в Чехословакии (1920-1940 гг.) // Русская, украинская и беларусская эмиграция в Чехословакии между двумя мировыми войнами. Результаты и перспективы исследований. Фонды Славянской библиотеки и пражских архивов / Сборник докладов конференции. – Прага, 1995. – С. 786-795.

8. Стешко Ф. Моя музична біографія / Вступ і підготовка до публікації О. Мартиненко // Музика, 1996. – № 5. – С. 28-30.

АНОТАЦІЯ

Мартиненко О. Музична діяльність української еміграції у міжвоєнній Чехословаччині (джерелознавчий аспект дослідження). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво. – Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, Київ, 2001.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню музичної діяльності української еміграції у міжвоєнній Чехословаччині. Встановлено персоналії задіяних у цій ділянці осіб; віднайдено досі невідомі музикознавчі праці та композиторські твори. Здійснено аналіз проблематики музикознавчих праць та музично-стильового спрямування композиторської творчості. Розкрито спрямованість музичної діяльності еміграції на збереження української національної ідентичності та розвиток національної культури, показано особливості функціонування української культури в інонаціональному середовищі Чехословаччини і стимулюючий вплив цього середовища на вітчизняну культуру. Відзначено певний вплив емігрантів на чеську музичну культуру. Обґрунтовується необхідність виділення проблеми функціонування української музичної культури за межами України в окрему складову частину музикознавства – музичне діаспорознавство.

Ключові слова: еміграція, інонаціональне середовище, музична культура, джерелознавчий аналіз, музично-стильові домінанти, діаспорознавство.

АННОТАЦИЯ

Мартыненко О. Музыкальная деятельность украинской эмиграции в междувоенной Чехословакии (источниковедческий аспект исследования). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.03 – музыкальное искусство. – Национальная музыкальная академия Украины им. П.И.Чайковского, Киев, 2001.

Диссертация посвящена комплексному исследованию музыкальной деятельности украинской эмиграции в междувоенной Чехословакии. Установлены персоналии задействованных в этой области лиц, найдены неизвестные ранее музыковедческие работы и музыкальные произведения. Осуществлен анализ проблематики музыковедческих работ и музыкально-стилевых ориентиров композиторского творчества. Раскрыта направленность музыкальной деятельности эмиграции на сохранение украинской национальной идентичности и развитие национальной культуры, показаны особенности функционирования украинской культуры в инонациональной среде Чехословакии и стимулирующее влияние этой среды на отечественную культуру. Отмечено некоторое влияние эмигрантов на чешскую музыкальную культуру. Обосновывается необходимость выделения проблемы функционирования украинской музыкальной культуры за пределами Украины в отдельную составную часть музыкознания – музыкальное диаспороведение.

Ключевые слова: эмиграция, инонациональная среда, музыкальная культура, источниковедческий анализ, музыкально-стилевые доминанты, диаспороведение.

ABSTRACT

Martynenko O. Musical activity of Ukrainian emigration between wars in Czechoslovakia (source studying research). – Typescript.

Dissertation for music expert candidate science degree (specialty 17.00.03, music art). – National Academy of Ukraine named by Peter Chaykovskyy, Kiev, 2001.

Complex research of musical activity of Ukrainian emigration between wars in Czechoslovakia showed, that it was intensive and multi-faced, moreover it brightly appeared in musically-performed, educationally-pedagogic, musicology and composer's directions. Considerable part of emigration (for our

research, over hundred persons) actively showed itself in musical allotment. Remarkable music-performers, teachers, music experts and composers were among them. They brought Ukrainian national idea to effect, directing their activity on safety and development of Ukrainian musical culture in emigration conditions. Emigration created a Ukrainian musical atmosphere in Czechoslovakia. They performed Ukrainian folklore, professional music of different historic periods, works of contemporary composers, written in Ukraine and Czechoslovakia. This Ukrainian musical atmosphere was some kind of spiritual aura, which with other factors contributed to safety of Ukrainian national identity in emigration conditions. Powerful national orientation is also observed in other allotments of musical activity of Ukrainian emigration (in musical education, musicology and composer's works).

Teaching by Czech musicians and Czech environment carried considerable weight on musical activity of Ukrainian emigration. It appears in performance, creation of teaching and educational process conception, musicology development, composer's works. Moreover, one can observe here the newest style tendencies. Ukrainian artists had a possibility to acquaint themselves with achievements of world culture in Czechoslovakia. There were created musicological works, first of all, works performed by F.Steshko, which do not lose its meaningfulness in these latter days; were written original highly-professional composer's works, which belong to best ones in creation of M.Kolessa, N.Nyzhankivs'kyi, Z.Lys'ko, R.Simovych. No doubt, they are the ponderable achievement of Ukrainian musical culture in "Prague period".

Creation of Ukrainians in Prague has become a great contribution into general Ukrainian musical culture. Their activity has an influence on development of Ukrainian musical culture in Galych Ukraine. A narrow cooperation of Ukrainian music experts in emigration with Galych researchers, publications of scientific works, which were created abroad, in musical editions of Lviv, considerably influenced on development of Ukrainian musicological idea in Galychyna. Musical specialists, which were educated in Czech and Ukrainian educational institutions, worked in Galychyna, Zakarpattia. They brought there their knowledge and experience. Representatives of "Prague school" in Lviv created an essence of Union of Ukrainian Professional Musicians.

Ukrainian musicians also made a contribution into development of Czech musical culture. They took part in Czech operatic performances, concerts, choral congresses etc. Role of Ukrainians in development of Czech choral performance, in creation by Czech scientists of musical bibliography was also notable. Nevertheless, many famous Czechoslovakian figures became the adherents of Ukrainian culture, its popularizes, they assisted in realizations of

emigrants creative efforts. Scores of Czech musician-soloists, row of musical collectives were engaged in musically-performing emigration activity, professors of Prague's schools worked in emigratory educational institutions, music experts and composers applied to Ukrainian theme.

In spite of evident resonance of achievements of Ukrainian musical emigration, its potential was not realized by full measure. Problems, which accompanied emigration during its stay in Czechoslovakia, were also reflected on musical activity. Consequently, from over 160 Ukrainian students, which gained in Prague musical education, no more than 50 persons got a diploma; some projects of musicological allotment remained uncompleted (first of all, publication of "Annunciation of Kondacar"); from over 100 musical works of that period only 22 were published. Part of emigrants' works is lost or needs further searches. Forced detachment from general Ukrainian cultural processes, that became stronger, for many years insulated considerable part of work, which was done in emigration. However, a success of musical activity of Ukrainian emigration is impressive. Due to such an activity Ukrainian emigration was able to save oneself as organized community. Language of musical art facilitated adaptation to strange cultural environment, actively contributed to international contacts, to strengthening of mutual understanding, it became an important consolidation factor, guarantor of safety, expansion and development of Ukrainian culture in emigration conditions.

The results of research showed perspectives of separation of problems of Ukrainian musical culture functioning abroad into separate composing part of musicology – musical "diasporology". It provides for taking into account a specific character of musical culture existence in strange environment and led them to wide circle of researches on Ukrainian "diasporology" and international relations. The research of musical activity of Ukrainian emigration in Czechoslovakia gives a possibility to reproduce the development processes of Ukrainian musical culture of 20-30 yy., XX-th century, more objectively and integrally.

Key words: emigration, strange environment, musical culture, resource studyinvcg analysis, musically-style dominant, "diasporology".

1870

451969

Підписано до друку 10.02.2001р
Папір друк.№1. Спосіб друку – офсет.
Формат 60х90/16. Умовн. друк. аркушів 1.
Обл.-вид.аркушів 1,2. Тираж 100 прим.
Замовл. № 41

Друк ВКП фірма «ВМС»
м.Львів, Проспект Свободи, 12
тел./факс (0322)97-05-67, 72-19-64

